

УДК 913(4/9):801.7

Гоманюк М.А.,
кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-економічної географії
Херсонський державний університет

ДЕКОМУНІЗАЦІЙНІ МОДЕЛІ ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У 2014–2016 роках в Україні пройшла хвиля перейменувань, у результаті якої з'явилося багато нових топонімів. На прикладі Херсонської області можна сказати, що головними моделями перейменування населених пунктів на Півдні України стали придумування принципово нових назв (переважно нейтрального характеру), омонімія, або деетимологізація (придумування назви, подібної до старої), та повернення історичної назви. При цьому нові нейтральні назви, незважаючи на їх семантичну нейтральність, також є ідеологічними (антиідеологічними) або псевдонейтральними. Їх поява часто пов'язана зі спробами населення уникнути появи політично й культурно забарвлених назв. Можна наголосити також на тому, що хвиля перейменувань не відновила історичну справедливість щодо германо- й тюркомовних ойконімів, які були усунені з мапи в радянські часи, та не просто не «розбавила» уніфіковану радянську топоніміку, а ще більше збіднила топонімічне культурне розмаїття через вживання шаблонних і жодним чином не пов'язаних з історією й географією назв.

Ключові слова: топоніміка, декомунізація в Україні, перейменування.

В 2014–2016 годах в Украине прошла волна переименований, в результате которой появилось много новых топонимов. На примере Херсонской области можно сказать, что главными моделями переименования населенных пунктов на Юге Украины стали придумывание принципиально новых названий (преимущественно нейтрального характера), омонимия, или деэтимологизация (придумывание названия, подобного старому), и возвращение исторического названия. При этом новые нейтральные названия, несмотря на их семантическую нейтральность, также являются идеологическими (антиидеологическими) или псевдонейтральными. Их появление часто связано с попытками населения избежать появления политически и культурно окрашенных названий. Можно отметить также, что волна переименований не восстановила историческую справедливость в отношении германо- и тюркоязычных ойконимов, которые были ликвидированы с карты в советские времена, и не просто не «разбавила» унифицированную советскую топонимику, а еще больше обеднила топонимическое культурное разнообразие из-за употребления шаблонных и никак не связанных с историей и географией названий.

Ключевые слова: топонимика, декоммунизация в Украине, переименование.

Homanyuk M.A. DECOMMUNISATION PATTERNS OF RENAMING SETTLEMENTS IN THE SOUTH OF UKRAINE (THE CASE OF KHERSON REGION)

In 2014-2016 in Ukraine there was a wave of renaming, as a result of which many new toponyms appeared. In the example of the Kherson region, we can say that the main models of renaming of settlements in the South of Ukraine were the inventing of principally new names (mostly of neutral nature), homonymy, or deetymologisation (inventing a name similar to the old one), and the return of the historical name. However, the new neutral names, despite their semantic neutrality, are also ideological (anti-ideological) or pseudo-neutral. Their appearance is often associated with the attempts of the population to avoid the appearance of politically and culturally colored names. It can also be noted that the wave of renaming did not restore historical justice to the Germanic- and Turkic-speaking oikonyms that were eliminated from the map in Soviet times, and not only did not “dilute” the unified Soviet toponymy, but further impoverished toponymic cultural diversity due to the use of template and not related to the history and geography of names.

Key words: toponymy, decommunization in Ukraine, renaming.

Постановка проблеми. У XIX – XX століттях географічні мапи Херсонської та Таврійської губерній, а також тих територій, на яких у 1944 році була створена сучасна Хер-

сонська область, рясніли назвами населених пунктів неслов'янськими мовами [1; 3; 16]. У цих назвах відображалась історія заселення Північного Причорномор'я та українського

Приазов'я представниками різноманітних етнічних груп: кримськими татарами й ногаями, німцями, євреями, шведами, греками, швейцарцями, молдаванами тощо. На Херсонщині серед цих назв найбільш поширеними були тюрко- й германомовні. У радянські часи більшість із них зникли, натомість на картах області з'явилися або ідеологічно марковані, або нейтральні назви.

Прийняття 2015 року в Україні Закону «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістського (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» створило умови для повернення історичної топоніміки. Це стосується насамперед ойконімів (назв населених пунктів) і годонімів (назв вулиць, провулків тощо). Частково ці очікування виправдалися, окремі населені пункти та вулиці справді повернули свої історичні назви. Проте щодо перейменування інших були обрані відмінні засади й моделі.

Постановка завдання. Мета статті – визначити моделі перейменування, які використовувались у процесі декомунізації топонімів в Україні. Для її досягнення необхідно виконати такі завдання: визначити засади, що лежать в основі виокремлення моделей перейменування; окреслити соціально-політичні й етноконфесійні передумови використання різних моделей; з'ясувати територіальну специфіку вживання різних моделей перейменування на території Херсонської області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Топонімічним проблемам Херсонщини приділялось достатньо уваги в краєзнавчій літературі. У цьому аспекті варто згадати праці М. Авдальяна, Ю. Безуха, А. Горобця, О. Лиховида та інших авторів [2; 3; 4; 9; 17; 23]. Незважаючи на це, етимологія херсонських ойконімів у багатьох випадках залишається суперечливою. Донині бракує ґрунтовних кваліфікованих лінгвістичних опрацювань південноукраїнської топоніміки. У краєзнавчій літературі замість результатів лінгвістичних досліджень часто можна зустріти так звану «народну етимологію», основою якої є сучасна фонетична співзвучність слів і відповідна інтерпретація назв. Ситуація ускладнюється тим, що впродовж декількох століть історична топоніміка зазнала суттєвих змін.

Проте навіть у сильно трансформованому стані неслов'янське походження великої кількості топонімів Херсонщини не викликає сумнівів у дослідників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тюркомовні назви були більш поширені на лівобережній частині Херсонської області. Наприклад, районний центр Ново-троїцьке мав назву Сарабулат (Сарибулат), селище Сиваське того ж району – Каракуй (Каракуї), село Громівка називалось Аирча (Аірча), Воскресенка – Кегенли (Когунли), Сергіївка – Койчі, Новомихайлівка – Кічкемі або Великий Ташкишкен, Одрадівка – Карачой або Акермен, Новопокровка – Джани-Киргиз, Заозерне – Каїро-Тубал [1; 2], селище Партизани Генічеського району називалось Артакую, село Новодмитрівка – Джамбурлук (Джембойлук), Стрількове – Чокрак, Рівне – Артаба, село Олександрівка Каланчацького району називалось Атамань, Гаврилівка-Друга – Керменчук, Привілля – Домузла [1; 3], село Приморське Скадовського району – Карга, село Строганівка Чаплинського району – Джайпа, Іванівка – Терек [4], село Петрівка Нижньосірогозького району – Мустопой [1]. Залежно від джерел ці назви часто пишуться з різними варіаціями.

Частина тюркських ойконімів у трансформованому стані збереглися і в радянські часи: лівобережні місто Генічеськ (тюрк. – Єнічі [5] або Дженішке [6]), селища міського типу Чаплинка [7] та Каланчак [8], села Чонгар, Качкарівка, Буркути, Атамань, Каїри, Каїрка, Нижні та Верхні Торгаї, Нижні Сірогози, Верхні Сірогози [9] тощо. Збереглися тюркські назви також на правому березі: села Бургунка, Качкарівка, Тягинка, Кизомис (Кізім Мис) [1], Новокаїрка.

Крім того, мешканці цілої низки сіл відповідних районів у повсякденній мові замість офіційних топонімів і сьогодні вживають старі назви, у тому числі ймовірного тюркського походження. Так, село Таврійське Голопристанського району досі називають Келегеї, село Виноградове Олешківського району – Чалбаси, село Першокостянтинівку Чаплинського району – Чокрак, село Олексіївку Каланчацького району – Чурюм, село Азовське Генічеського району – Юзкуй, село Дру-

желюбівку Новотроїцького району – Комрат (Комрат – ім'я ногайського роду [10]), частину селища міського типу Любимівка Каховського району – Чакрак. Від мешканців Новотроїцького можна почути, що їхнє селище називалось Старий Булат.

Скласти конкуренцію назвам, пов'язаним з історією заселення, можуть назви сіл, пов'язані з назвами колгоспів, які діяли на територіях відповідних сільрад. Дотепер назви ліквідованих колгоспів і радгоспів працюють як альтернативна неофіційна топоніміка в сільській місцевості. Інколи трапляється так, що люди плутаються в офіційних назвах, проте чітко орієнтуються в неофіційних. Так, село Мирнолюбівку Білозерського району досі називають Радземля (через назву колгоспу «Радянська земля»), село Нова Зоря Білозерського району – Армяни (імовірно, через назву колгоспу «Труд вірмен») [28].

Наводимо фрагмент інтерв'ю експерта з Каланчацького району: *«Специфіка Каланчацького району, що тут назви сіл і селищ відрізняються від їхніх офіційних назв. Наприклад, Роздольне – усі кажуть, що це Парижком. Це був совхоз імені Паризької комуни. Далі Новопавловка – усі кажуть, що це Серп, бо був совхоз «Серп і молот». Новоолександрівка – це офіційна назва, але якщо ви запитаете: «А де тут Новоолександрівка?» – то не всі поймуть, що це за село, бо всі знають, що це Бугайовка, бо це історична назва. Там колись жили купці Бугаї, і звідси пішла назва села. Потім той же самий Червоний Чабан, його називають або Чабан, або Вадім – по залізничній станції. Те саме Мирне. Мирним дуже мало хто його називає. Усі кажуть станція Каланчак або просто «на станції». Те саме Олександрівка – усі кажуть, що це Рисовод. Там колись був совхоз «Рисовод». Те саме село Олексіївка – усі кажуть, що це Чурюм. Це перша її історична назва».*

І таких випадків у Херсонській області багато. Імовірно, це було реакцією на радянську штамповку топонімів: щоб певним чином виділялись на тлі численних Ленінських, Радянських, Роздольних та інших розтиражованих назв, люди вигадували або зберігали свої, «унікальні» назви. Іноді ці «колгоспні» назви закріплювались офіційно. Так, у 1992 році було перейменовано частину села

Гладківка, мешканці якої вирішили відокремитись. У цьому селі діяли два колгоспи, один із яких називався «Таврія» [11] (згодом імені Покришева). Коли мова зайшла про перейменування, то замість історичної назви Келегеї була взята інша «історична» назва – Таврійське. Хоча офіційна версія стверджує, що нова назва пов'язана з «історичною назвою нашого регіону» [12]. Відповідно, варто було б з'ясувати, чи не мають нові декомунізаційні назви «колгоспне коріння».

Наведені факти вкотре підкреслюють важливий зв'язок топоніміки із суспільним життям. Британська археолог та історик культури Дж. Хоукс пише: «Топоніми належать до числа речей, які найбільш тісно (intimate) пов'язують людей із їх територією» [13].

Декомунізація офіційно повернула частину ймовірно тюркських назв на мапу Херсонської області. У 2016 році селу Фрунзе Іванівського району було повернуто історичну назву Агаймани, Ленінське Скадовського району стало селом Карабулат, Пролетарка Олешківського району стало селом Челбурда. Також стало називатись Ногайським селище Жовтневе Генічеського району (хоча назва Ногайське не є історичною для цього населеного пункту). Проте частині сіл, які до радянського перейменування мали тюркські назви, дали нейтральні назви. Так, село Фрунзе (колишня назва Юзкуй, Юзкуя) Генічеського району стало Азовським, село Радгоспне Скадовського району (Гаваджино) 2016 року перейменували в Благодатне [14], а селище Партизани Генічеського району – у Рикове. Хоча Рикове – також історична назва цього селища, проте давнішою назвою була тюркська назва Артакую. Однак було прийнято рішення повернутись до назви Рикове, хоча в стороннього спостерігача ця назва асоціюється скоріше з прізвищем Олексія Рикова – голови РНК СРСР у 1924–1930 роки. Про це свідчить відповідний допис у Вікіпедії (українська редакція), де зазначено, що Партизани були перейменовані в Рикове «на честь Олексія Івановича Рикова відповідно до Закону України від 9 квітня 2015 року № 317-VIII» [15].

Німецькомовні назви та назви на івриті й ідиші були здебільшого розповсюджені на правобережжі Херсонщини. Це назви сіль-

ськогосподарських поселень, заснованих німецькими, єврейськими та шведськими колоністами, які прибули сюди наприкінці XVIII – на початку XIX століття, та назви, які з'явилися унаслідок утворення в 1920-х роках єврейських національних районів та окремих єврейських сілрад. Німецькими колоністами були засновані теперішні Високопілля (колишнє Кронау), Благодатівка Великоолександрівського району (Розенталь), Високе (Нейфельд), Зміївка Бериславського району (утворилось унаслідок злиття німецьких колоній Клостендорф, Шлянґендорф, Мюльгаузендорф (Мільгаузендорф) та шведського поселення Гаммальсвенскбю, яке також було відоме під назвою Альтшведендорф або Старошведське), Кочубеївка (Тіге), Красновка (Шенау), Пригір'я (Альтенау), Розівка (Розенорт) Високопільського району [3; 4]. Єврейські колоністи, які прибули з території сучасної Білорусі та Півночі України, заснували колонії Львово й Новоберислав Бериславського району, Бобровий Кут, Калинінське (Велика Сейдеменуха, згодом Калініндорф) та Малу Сейдеменуху (Штерндорф) Великоолександрівського району. У 1920-х роках на території сучасної Херсонщини з'явилися назви Юдіндорф (зараз Чкалове Великоолександрівського району), Фрайдорф (Вишневе), Фрайлебен (Степове), Вайндорф (Труд), Найндорф (Новосілки) та низка назв на ідиші [3; 4; 16; 17]. Більшість колишніх німецьких і єврейських колоній були перейменовані за радянських часів. Проте якщо німецька топоніміка повністю зникла з мапи області, то єврейська частково збереглась. Залишило єврейську назву село Мала Сейдеменуха (з іврити «тихе поле» [16]) та єврейські села, які спочатку мали українські назви.

Декомунізація торкнулась тільки одного населеного пункту з наведеного списку. У 2016 році село Калінінське було перейменоване в Калинівське. Назву Чкалове було вирішено не змінювати у Великоолександрівському та Новотроїцькому районах, де є селища з такою назвою, що виникли на місці колонії Доренбург і хутора Джанбек [2]. Також збереглась назва села Труд Скадовського району, яке називалось Вайндорф [17]. З огляду на те, що всі німецькі назви та всі назви на ідиші були

усунуті з мапи Херсонщини в 1940-і роки [18], можна зауважити, що жоден із «репресованих» у сталінські часи топонімів так і не був «реабілітований» під час декомунізації.

Цікаво, що назви типу Чкалове, Максима Горького, Труд, Геройське, Вільна Україна формально не підпали під дію «декомунізаційних» законів. Проте їх зв'язок із марксистсько-ленінською ідеологією та комуністичним минулим є очевидним. Назви типу Труд чи Промінь можна віднести до криптокомуністичних назв. Принаймні зазначені вище топоніми не менше, ніж перейменовані Партизани, Ударник або Індустріальне, є виразниками тоталітарної ідеології. І за наявності відповідної ініціативи історична справедливість могла б бути відновлена щодо низки населених пунктів Херсонщини. Однак ініціативи «знизу» на Херсонщині не було. Серія фокус-груп у Чаплинці, Генічеську, Новотроїцькому, Каланчаку показала, що більшість населення була проти перейменування. Тому зрозуміла омонімічна модель перейменування.

Як відомо, рішення про перейменування приймається за двома схемами. За першою – місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування самі подають до Верховної Ради України свої пропозиції щодо нових назв населених пунктів. Проте якщо така процедура не виконується, працює інша схема: Верховна Рада України приймає рішення про перейменування на підставі рекомендацій Українського інституту національної пам'яті. Проект постанови про перейменування населеного пункту подає до Верховної Ради України суб'єкт законодавчої ініціативи – народний депутат України, Кабінет Міністрів України або Президент України [19]. За даними експертних інтерв'ю, у Херсонській області на місцях часто намагались або зберегти поточну назву, використовуючи її нову трактовку, або перейменувати так, щоб нова назва була омонімічною до поточної, або взяти нейтральну назву. Наприклад, назву села Володимиро-Іллінка Новотроїцького району громада намагалась відстояти, мотивуючи це тим, що село нібито було назване на честь Святого Володимира Великого та Святого Іллі, а не Володимира Ілліча Леніна. Назву села Радянське Білозерського району намагались спочатку

зберегти, оскільки назва походить від слова «радитися», а потім вирішили назватись Радісним. У результаті Володимиро-Іллінці назву придумали в Києві – вона стала називатись Чумацький Шлях, і тепер усі сільські установи мають починатись із невимовного слова «чумацькошляська». Нову назву Радянському придумали на шкільному конкурсі – Миролюбівка [20].

Подібне явище спостерігалось також під час радянських перейменувань. Так, селище Максима Горького Каланчацького району з'явилося на місці «кордону Горського», село Дружелюбівка через назву Камрад (товариш) [2], напевно, має зв'язок із назвою урочища Комрат, а село Волчанське Акимівського району Запорізької області під час заснування мало румунську назву Волканешт [1]. Омонімічна стратегія збереження попередньої назви має спільні риси з деетимологізацією. Деетимологізація характеризується втратою попереднього етимологічного значення, у результаті чого мотивована назва стає невмотивованою. Приклад із селом Волчанським ілюструє саме деетимологізацію.

Модель фонетичної співзвучності з подальшою деетимологізацією «спрацювала» у випадку із селом Калинінським Великоолександрівського району (Великої Сейдеменухи), яке стало Калинівським, і селом Червонопрапорним Генічеського району, яке стало Червоним.

Окремо варто виділити назву «Таврійське», пов'язану з назвою історико-географічного регіону Таврія. До декомунізації в Херсонській області вже існували місто Таврійськ, два села Таврійські, село Таврія та село Тавричанка. Унаслідок декомунізації область поповнилась ще трьома населеними пунктами з назвою Таврійське: у Генічеському (селище Радянське, у якому вже ніхто не живе), Верхньорогачицькому (село Пролетарій) та Білозерському районах (село Кірове). Останнє, між іншим, знаходиться на Правобережжі, тобто поза межами історичної Таврії. Уживання шаблонних нейтральних назв стало розповсюдженням явищем не лише в Херсонській області, а загалом в Україні. Найбільш розтиражованими стали нейтральні назви типу Мирне, Щасливе, Благодатне, Приморське, яких тільки в

Херсонській області тепер декілька. У результаті маємо в Україні десятки Благодатних, Мирних, Степових, Вишневих, Калинівок, Калинівських і Калинових [14]. Це десятки назв, жодним чином не пов'язаних із територією та її історією.

З-поміж умовно нейтральних нових назв можна виділити «пацифістичні» Мирне, Миролюбівка, Любомирівка. З огляду на те, що декомунізація відбувається на тлі військового конфлікту на Сході України, така тенденція не є дивною. У ній відображаються сподівання людей на завершення війни та мирне життя.

Ідеологічних ойконімів, до яких можна віднести назви, пов'язані з іменами ідеологів українських національних рухів, українських політиків, військових діячів тощо, у Херсонській області спостерігається небагато. Власне, лише один – село Донцово (колишнє Комсомольське) Нижньосірогозького району. Село було назване так «на честь Дмитра Донцова – українського літературного критика, публіциста, філософа, політичного діяча» [21], родина якого мала землі в сучасному Нижньосірогозькому районі. Тут також існував колись хутір Донцової [9]. Тому це перейменування можна також віднести до моделі повернення історичної назви.

Специфіку перейменувань годонімів варто розглянути насамперед на прикладі обласного центра. У Херсоні було ухвалено рішення частково повернути старі назви вулиць, а частково змінити назви на принципово нові. Завдяки першій стратегії на мапі Херсона з'явилися вулиці, пов'язані з історією заселення міста представниками різних етноконфесійних груп: Грецька (колишня частина вулиці Леніна), Єврейська (Войкова), Лютеранська (Кірова), Старообрядницька (Комсомольська) [22]. Не повернулись на карту назви Арнаутська (зараз це вулиця Пушкінська), Караїмська (Філатова), Магометанська (Заводська) та Католицька (частина вулиці Комсомольської) [23].

З'явилась Єврейська вулиця також у Каховці Херсонської області [24]. У Новій Каховці з'явилась «етнічна» назва вулиці Французька, тільки не відомо, із чим конкретно це пов'язано: з франкомовними швейцарськими колоністами, які проживали на околиці сучасної території Новокаховської міськради (селищі

Основа), або з попередньою назвою вулиці – Паризької Комуни.

З-поміж нових херсонських годонімів переважають нейтральні назви та назви, пов'язані з іменами видатних українців: козацьких ватажків, представників національно-визвольних змагань, науковців, українських письменників, культурних і громадських діячів (Андрій Грабенко, Ілько Борщак, генерал Олексій Алмазов, полковник Володимир Кедровський, Василь Стус, Іван Богун та інші). До цього списку потрапили також представники інших етнічних груп: єврейської (Ісаак Гуревич, Володимир Баранов-Росіне, Людвіг Заменгоф), кримськотатарської (Ісмаїл Гаспринський), польської (Йосип Пачоський), вірменської (Сергій Параджанов) тощо.

Кінцевий варіант перейменування виявився більш поліетнічним, ніж його попередні проекти. Наприклад, у проекті Херсонського обласного відділення Конгресу української інтелігенції із 49 запропонованих перейменувань 15 – старі назви, у тому числі Лютеранська, Католицька, і 34 – назви, пов'язані з українською історією, тільки в більш «радикальній» для Херсона редакції. У цьому списку можна зустріти такі назви: генерала Шухевича, отамана Михайла Наймановича, підполковника Голуба, Героїв Конотопської битви, Героїв УПА тощо [25]. Поверхневий аналіз нової годоніміки свідчить про те, що її автори, імовірно, є прихильниками етнічної моделі, у якій належність до нації визначається саме етнічним походженням.

У Каховці, Новій Каховці, Скадовську, Голій Пристані, Генічеську та в селищах міського типу частіше трапляються нейтральні нові назви вулиць: Затишна, Зелена, Таврійська, Вишнева, Торгова, Кленова, Фіалкова тощо. У тренді також українські назви: Андрія Шептицького, Тараса Чорновола, Івана Сірка, Пилипа Орлика тощо. Попри пропозиції з боку кримськотатарських активістів, на вулицях Генічеська так і не з'явилися кримськотатарські назви. У процесі перейменування були внесені пропозиції перейменувати дві вулиці на честь кримських ханів, які мали безпосереднє відношення до заснування міста Генічеська, – Мухаммед-Гірея та Сагіб-Гірея [6].

Водночас Верховна Рада України приймає рішення про повернення історичної топоніміки в Автономній Республіці Крим, згідно з яким 72 населені пункти Криму отримали кримськотатарські назви [26]. Перед цим у засобах масової інформації з'явилась інформація про те, що із цього питання активно співпрацюють Інститут національної пам'яті та Меджліс кримськотатарського народу [27]. Зрозуміло, що в умовах окупації немає сенсу чекати на те, що місцеві громади в кримських населених пунктах будуть виконувати українські закони, а тому в таких умовах перейменування в Криму можна провести лише «зверху». Проте ніщо не заважало повернути історичні тюркські назви в Херсонській області хоча б у тих населених пунктах, де місцеві громади не змогли запропонувати свій варіант. Наприклад, у Партизанах.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, головними моделями перейменування населених пунктів у Херсонській області стали придумування принципово нових назв (переважно нейтрального характеру), омонімія й деетимологізація (придумування назви, подібної до старої, зі збереженням її звучання, проте втратою попереднього сенсу) та повернення історичної назви. Український етнічний історичний метанаратив проявився лише на рівні годоніміки, а на рівні ойконіміки в досліджуваному регіоні переважають нейтральні, часто шаблонні назви.

Повернення історичних назв не стало головною тенденцією декомунізації в Херсонській області, у тому числі щодо назв, пов'язаних із нетитульними етнічними групами. Більшість тюркських, німецьких та єврейських топонімів так і не повернулись на мапу Херсонської області, хоча їх зникнення безпосередньо пов'язане зі сталінськими репресіями й депортаціями.

Тюркські назви було повернено тим населеним пунктам, де кримських татар взагалі немає або їх кількість є незначною, – Челбурді, Агайманам, Карабулату. Натомість там, де проживає відносно багато представників цієї етнічної групи (Генічеський і Новотроїцький райони), під час вибору нових топонімів зупинялись на нейтральній назві. Це може бути наслідком ксенофобії щодо неслов'янських етнічних груп.

Під час більш ґрунтовного аналізу було з'ясовано, що нові нейтральні назви, незважаючи на їх семантичну нейтральність, також є ідеологічними (антиідеологічними) або псевдонейтральними. Це пов'язано зі спробами місцевого населення уникнути появи ідеологічно, політично й етнокультурно маркованих назв у їхніх населених пунктах. У цьому разі одним із мотивів використання такої моделі може бути приховане перешкоджання декомунізаційним процесам.

Зауважимо, що хвиля декомунізаційних перейменувань не відновила історичну справедливість щодо германо- й тюркомовних ойконімів та не просто не «розбавила» уніфіковану радянську топоніміку, а ще більше збіднила топонімічне культурне розмаїття через вживання шаблонних та жодним чином не пов'язаних з історією й географією назв.

ЛІТЕРАТУРА:

- Шуберт Ф. Сборная таблица Военно-топографической карты Российской империи, 1946–1963 гг. / Ф. Шуберт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.etomesto.ru/shubert/>.
- Горобець А. Топонімічний словник Ново-троїцького району Херсонської області / А. Горобець. – Херсон : Айлант, 2015. – 56 с.
- История городов и сел Украинской ССР. Херсонская область / под ред. А. Мельникова. – К. : Ин-т истории АН УССР, 1983. – 668 с.
- Орлова З. Из истории заселения Херсонщины: краткий справочник / З. Орлова, И. Ратнер. – Херсон, 1995. – 128 с.
- Янко М. Топонімічний словник-довідник Української СРСР / М. Янко. – К. : Радянська школа, 1973. – 180 с.
- Аблязов Н. Будут ли в Геническе улицы Мухаммед Герай хана и Сахиба Гирея? / Н. Аблязов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://islam.in.ua/ru/novosti-v-strane/budut-li-v-genicheskeliyicy-muhammed-geray-hana-i-sahiba-gireya>.
- Бушаков В. О первоначальном названии Аскания-Нова – «Чапли» / В. Бушаков // Советская тюркология. – Баку, 1980. – № 1. – С. 50–52.
- Каланчак // Сайт Херсонської обласної наукової бібліотеки імені Олеса Гончара [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://krai.lib.kherson.ua/litopis-kalanchaskiy-naseleni-punkti-kalanchak.htm>.
- Безух Ю. На перехресті світових шляхів / Ю. Безух. – Мелітополь : Люкс, 2006. – 308 с.
- Кидьрнязов Д. Западные ногайцы / Д. Кидьрнязов // Половецкая луна. – 1993. – № 3. – С. 33–35.
- Херсонська область. Адміністративно-територіальний поділ на 1 квітня 1967 року. – 3-є вид. – Херсон : Управління по пресі, 1967. – 122 с.
- Державний архів Херсонської області. – Ф. № Р-1979. – Оп. № 16. – Спр. № 62.
- Kintisch E. The Science Hidden In Your Town Name: How place names encode ecological change / E. Kintisch [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nautil.us/issue/30/identity/the-science-hidden-in-your-town-name>.
- Перелік нових і старих назв населених пунктів // Офіційний сайт Українського інституту національної пам'яті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.memory.gov.ua/page/perelik-novikh-i-starikh-nazv-naselenikh-punktiv>.
- Риков Олександр Іванович // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Риков_Олександр_Іванович.
- Пасик Я. Калининдорфский еврейский национальный район / Я. Пасик // Еврейские земледельческие колонии Юга Украины и Крыма [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://evkol.ucoz.com/kalinindorf.htm>.
- Лиховид О. Скадовськ: місто, порт, курорт / О. Лиховид. – Скадовськ, 2004. – 256 с.
- Державний архів Херсонської області. – Ф. № Р-1979. – Оп. № 1. – Спр. № 113.
- Як перейменувати вулицю. Правові засади перейменування вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів, мостів та інших споруд, розташованих на території населених пунктів : [методичний збірник] / упор. : С. Бутко, Н. Мужикова ; Український інститут національної пам'яті, Чернігівська ОДА, Чернігівська обласна рада, Чернігівська міська рада. – К. ; Чернігів, 2014. – 122 с.
- Лебедева Я. Багатонаціональному селу Радянському обирали нову назву всією громадою / Я. Лебедева // 112-й канал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=mw1gr4X-PEC>.
- Депутати облради взяли за «хрестини» сіл області // Наддніпрянська правда. – 2016. – № 15. – 26 лютого. – С. 1.
- Про виконання вимог Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» : Розпорядження міського голови Херсонської міської ради від 19 лютого 2016 р. № 80 // Офіційний сайт міста Херсон [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city.kherson.ua/>.
- Сухопаров С. Улицы Херсона: очерки. С приложением полного списка улиц, переулков, съездов, тупиков, проездов, спусков, шоссе, площадей, бульваров, парков, скверов Херсона и указанием их старых (исторических) названий и переименований / С. Сухопаров. – Херсон : СЛАЗ, 2002. – 160 с.
- Про перейменування вулиць, провулків та площ міста Каховки // Офіційний сайт територіальної громади міста Каховки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kakhovkara.gov.ua/ua/projects/rishennja_sessiji/_pro_perejmenuvannja_vulits_provulkiv_ta_plosch_mista_kahovki897568162248.
- Оленковський М. Історичні постаті та історичні події у майбутніх назвах вулиць Херсоон-

щини / М. Оленковський. – Херсон : Українська миротворча школа, 2015. – 56 с.

26. Про перейменування окремих населених пунктів та районів Автономної Республіки Крим та міста Севастополя : Постанова Верховної Ради України від 12 травня 2016 р. № 1352-VIII // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1352-viii>.

27. У Криму населеним пунктам повертатимуть кримськотатарські назви / Інститут національної пам'яті // Радіо «Свобода». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/a/news/27517423.html>.

28. Шлях через культури. Етнокультурні туристичні маршрути по Півдню України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tavriya.info>.